

Verdronkenoord 18-20
1811 BE Alkmaar

2012

Algemeen

Van het oorspronkelijk 17de eeuwse pand is de vroegst getraceerde bewoonster uit 5-09-1614 Jannetje Ariens, wed. van Cornelis Hendricxs. Keijser (ORA 142, folio 115). Het huis dat op een mogelijk 15de of 16de eeuwse voorganger is gebouwd is in het verleden vele malen verkocht. Bijzonder is de vermelding van de belendingen west en oost uit die tijd. De belending oost heeft burger bewoners tot 1805, daarna wordt het buurpand als het Gereformeerd Wees- en Armenhuis geregistreerd. De belending west was een steeg die in 1614 bestond uit een 'huijs en steegh' van de scheepstimmerman Aelbert Cornelisz. In 1637 is dit de 'Steeg naar de Keijserstraet' en in 1719 krijgt het de naam die het nog steeds heeft: Spaanslegersteeg (gemeentesteeg). Op de kaart uit 1670 is het pand op de plattegrond terug te zien zonder een achterhuis.

Van een fotogenomen tussen ca. 1865 en 1881 weten we dat het huis was opgetrokken met een hoge trapgevel. De onderpui bezat een grote (houten) luifel waaronder een centrale deur en hoge smalle zijramen. Daarboven bevond zich een groot bovenlicht gevuld met kleine venstertjes (mogelijk glas-in-lood). Het grote pand heeft inmiddels een eind 19de eeuwse hoge neorenaissance schijfgevel met een andere deur- en raamindeling.

De oorspronkelijke functie van het 17de en 18de eeuw woonhuis bleek al vroeg omgezet te zijn in een winkelwoonhuis. Volgens bouwkundig onderzoek wijzen de bouwgegevens op een grote verbouwing ca. 1801 en in dat jaar wordt op 20 oktober het huis verkocht aan Pieter Loefhouwer de Graaf die het in 1805 verkoopt aan Johannes Bolten. In die periode zou de bakkerij begonnen zijn.¹ Het staat vast dat rond de eeuwwisseling van de vorige eeuw er een bakkerij was gevestigd, die het toenmalige erachter gelegen pandje bij de uitbreidingen betrok. De onderpui uit omstreeks 1900 bestaat uit een centrale winkel-deur, geflankeerd door twee etageramen. Beide etageramen rusten op een natuursteenplint, met een kleine vlakdecoratie. De afgeronde zwikken met opensnijwerk boven

1

Zie aanvulling bouwkundig onderzoek Sjaak Waterlander, Rob Roedemaker en Cor Prins.
Carolien van Roozendaal, afdeling archeologie Alkmaar. Bouwdoss. Alkmaar DMS; inv.nr. 37185
Met vriendelijke mededeling: Eigenarenonderzoek eigenaar dhr. Twaalfhoven.

ramen en deur waren toen al aanwezig. Een bouwtekening met een plattegrond uit 1913 bevestigt dat in die tijd de situatie met een bakkerswinkel linksvoor en een kamertje rechts al bestond. In het één bouwlaag hoge vrijgelegen achterhuis was de bakkerij met twee ovens gevestigd inclusief een meelzolder met slaappleats. Dit pandje had een eigen voorgevel met entree welke meermaals is gewijzigd. Achter de bakkerij lag een lange ommuurde tuin met direct aan de bakkerij 2 privaten en een kast.

In 1913 (21-7-1913, aanvraag bij B&W) wordt de onderpui gewijzigd in de huidige situatie. De indeling laat zien dat de nu bestaande trapopgang toen naar het bovenhuis rechts is verplaatst. Naast de winkelentree is er nu een halletje met eigen ingang voor het bovenhuis. De bovenkamer wordt een kamer ensuite en de overloop achter wordt slaapkamer. De bakkerij wordt naar achter uitgebreid met een nieuwe oven. En achter in de lange tuin komt een rechthoekig gebouw voor brandstoffenopslag en een oven met de entree aan de Keizerstraat (deze is er niet meer). Vanaf toen mocht niet meer op de meelzolder geslapen worden en men betaalde een jaarlijks recht van f. 1,- voor een eiken balk (hijsbalk).

De opdrachtgever van de verbouwing is de R.K. Verbruikers Vereeniging "Ons Doel". Voorzitter: dhr. Bakkum. De Alkmaarse architect J.C. Leijen zorgt voor de verbouwing (kad.sectie B 579). Leijen is tevens bekend als architect van de villa's aan de Nassaulaan en de H.H. Petrus en Pauluskerk in Bergen

Juli 1921 wordt er opnieuw door dezelfde Vereniging nu onder voorzitterschap van dhr. L. Beemsterboer een vergunning voor uitbreiding van de bestaande bakkerij aangevraagd (signering: tekening J.vd.I.). De bakkerij in het hoofdgebouw krijgt twee grote ovens en een uitbreiding naar achteren. De bergplaats achterin wordt L-vormig. Het pand is op een oude foto van 1986 nog steeds bakkerij.²

Het interieur bezit de oorspronkelijke 17de eeuwse zijmuren in het hoofdhuis en op de begane grond en verdieping een balkenplafond met consoles. Het pand bezit een sporenkap met ronde sporen met telmerken. De beschreven onderdelen vallen onder de bescherming.

In het pand zijn tussen balken op de verdieping oude rekeningen uit 1820 en 1832 met rooksporen teruggevonden. Tevens resten van geschilderde behangsels. De oude schouw met kaarsnis rechts op de begane grond was behalve met witjes ook betegeld met een bloemtegel en kinderspelentegels. De huidige functie is woonhuis. De beschrijving van het interieur is summier vanwege het uitgebreide bouwkundig onderzoek van de afdeling archeologie, Alkmaar. Bijlage zie onder. De sleutel op de voorgevel valt niet onder de bescherming.

Beschrijving

Een op een langgerekt grondplan gebouwd woonhuis van twee en halve bouwlaag onder een schilddak. Het aangebouwde achterhuis is lager en heeft één bouwlaag onder een mansardekap. De schuine dakvlakken zijn belegd met gesmoorde verbeterde Oud Hollandse pannen en op de kepers rode oud holle vorsten.

De voorgevel is boven de houten onderpui op de verdiepingen opgetrokken in roodbruine steen in kruisverband met een platvolle voeg. De achtergevel is als puntgevel (18de eeuw) uitgevoerd in rode handvormsteen in kruisverband met hersteld voegwerk. De voorgevel wordt verfraaid met geprofileerde gepleisterde gevelbanden ter hoogte van de raambovendorpels en de lekdorpels en op de eerste verdieping tevens ter hoogte van de raamkalven. De ramen worden ontlast door segmentbogen met natuursteen aanzet- en sluitstenen. De boogtrommels zijn op de 1ste verdieping gevuld met een stroomlijn van gele en rode steen en op de 2de verdieping met geblokt rood en geel siermetselwerk.

De lagere aanbouw achter bezit een gepleisterde mansardegevel. De linkerzijgevel langs de steeg is eveneens in 17de of 18de eeuwse rode handvormsteen opgetrokken in koppen- en strekkenlagen met herstellende voeg.

² Regionaal Archief N.H., Alkmaar beeldbank (Google), Bouwdoss. DMS Alkmaar, inv.nr. 37187-37185

De voorgevel (Z) is uitgevoerd als hoge lijstgevel (schijngevel) en heeft een houten onderpui met veel raam- en deurwerk. De gevel is koud tegen de zijmuren geplaatst zonder vertanding en is inmiddels extra verstevigd.

**De begane grond* is uitgevoerd met een klassieke ombouw waarvan het hoofdgestel op de consoles van twee gepanneleerde pilasters rust. De pilasters staan beiden op een sokkel. Het fries is op de hoeken verfraaid met diamantkopen. De deur- en raamindeling wordt gescheiden door geprofileerde staanders. Het linker etalageraam rust op een hoge natuursteen plint met een ruitvormige versiering. Alle deuren en ramen worden gedekt door houten panelen met in de hoeken (zwikken) open siersnijwerk. Onderaan zijn de ramen voorzien van houten lekdorpels. Centraal in het midden bevindt zich een glasdeur met bovenlicht (was openval bovenlicht), welke links geflankeerd wordt door een groot glasraam en rechts door een spitsboograam (plint weg). Rechts daarvan bevindt zich de nieuwe voordeur met een bovenlicht met afgeronde hoeken (korfboogvorm). De twee linker bovenlichten waren afgedekt met panelen, deze zijn door de huidige eigenaar verwijderd en van glas voorzien, naar voorbeeld van de situatie uit 1926.

Regionaal archief Alkmaar Beeldbank, 1926

**Op de verdieping* bevindt zich een horizontale as met drie moderne identieke openslaande ramen gedekt door een bovenlicht. De sluitstenen zijn versierd met een vrouwenkopje.

**De zolderverdieping* heeft twee paar gekoppelde moderne ramen met 4-ruits vensters (openzetters). De sluitstenen zijn verfraaid met een diamantkop.

De gevel wordt beëindigd met een hoofdgestel waarvan de gootoverstek rust op vier gecanneleerde S-consoles. Daarachter rijst het driehoekige steile voorschild van het schilddak (zonder achterschild) op. De nok heeft een zinken nokstuk met een bolbekroning.

De rechterzijgevel is aan het oog onttrokken door het buurpand.

De linkerzijgevel (W) is boven een zwart geschilderde hier en daar verdwenen en beschadigde gecementeerde plint opgetrokken in onregelmatig metselwerk in rode handvormsteen met koppen- en strekkenlagen. Ter hoogte van de verdiepingvloeren van het woonhuis zijn muurankers geplaatst en in het rechterdeel van de gevel zijn op de verdieping verschillende gaten in het muurwerk van de verhoogde balklaag, deze zijn voorzien van afdektegels. De langs de steeg opgetrokken gevel van het woonhuis wordt beëindigd door een koperen mastgoot. De gevel was mogelijk eerder helemaal gepleisterd. Aansluitend aan deze gevel is met een kleine tussenruimte de gevel van de één bouwlaag hoge voormalige bakkerij doorgetrokken, beëindigd door een pvc mastgoot. Het schuine dakvlak is belegd met een rode Hollandse pan. De gevel eindigt op een nieuwe haaks op de gevel geplaatste garage met deur (niet beschermd). In de achtergevel van de voormalige bakkerij (nu atelier) is in 2009 een garagedeur geplaatst. In de lage gevel van de oude bakkerij is een raampje met pen en gat kozijn.

In 1921 zijn daar drie schuifvensters (bouwtekening 1921) geplaatst, die niet meer in deze vorm aanwezig zijn. Heden bevindt zich links op de begane grond een groot glasvenster. De verdieping telt links een openslaand raam met bovenlicht met rechts daarvan openslaande roederamen en rechts daarvan een liggend glasvenster. Deze ramen zijn allen niet oorspronkelijk.

In de aansluitende lage gevel (vroegere bakkerij) bevinden zich een nieuwe samengestelde deur- en raampartij met een liggend raam rechts daarvan. Ter hoogte van de zoldervloer zijn muurankers geplaatst.

De steile achtergevel (N) van het oorspronkelijke woonhuis is uitgevoerd als tuitgevel en is opgetrokken met een rode handvormsteen met vlechtingen. De verdiepingsgevel heeft ter hoogte van de 1ste verdieping, zolder- en de fliering respectievelijk sier- en muurankers. Links op de gedeeltelijk zichtbare begane grond is de inpandige doorgang naar het vroegere plaatsje (cour) vanaf boven zichtbaar. Op de zolderverdieping bevindt zich een samengestelde nieuwe raampartij onder een los in de gevel verwerkte te ruime segmentboog links. In de top bevindt zich een nieuw rechthoekig raam, binnen een aan de bovenzijde getoogd raamkozijn, ontlast door een rondboog.

-De begane grond en de verdieping van het woonhuis zijn verder aan het oog onttrokken door de aanbouw met mansardedak (de voormalige bakkerij). De begane grond van dit pandje is eveneens aan het oog onttrokken door het boven de begane grond doorgetrokken terras. De top van de gepleisterde **mansarde voorgevel** (N) grenst op de 1ste verdieping aan dit terras en bezit hier twee terrasdeuren. Deze voormalige zolderverdieping is eveneens inpandig verbonden met het woonhuis en bezit in de linkergevel een nieuw raam (O). De gevel wordt beëindigd met windveren en een makelaar.

Het interieur bezit op de begane grond een grote rechthoekige ruimte waar de 17de eeuwse eerder gepleisterde zijmuren en een deel van de achtermuur na restauratie zichtbaar zijn geworden. De onregelmatige koppen en strekkenlagen zijn opgetrokken met een rode handvormsteen met de steenmaat van 19 x 8 à 8.5 cm. met deels de oorspronkelijke mortelvoeg. De doorgangen in de achtermuur links naar de voormalige bakkerij zijn van later datum en rechts is de oorspronkelijke doorgang naar een plaatsje (cour). Achterin rechts zijn de bouwsporen van een oude schouw met een taps toelopend rookkanaal zichtbaar. De schouw is nog deels betegeld met witjes en heeft rechts een kleine kaarsennis. Boven is tussen twee balken de schoorsteen raveeling aangebracht.

De lange ruimte wordt overdekt door een balkenplafond waarvan alle balkeneinden rusten op recht houten verbindingslatjes, waaronder zich consoles met een kopse lijstprofilering bevinden. (Enkelen zijn beschadigd). Op de bruine door brand gerookte balken zijn de sporen van vroegere indelingen van woonruimten te zien. In de voorste ruimte, de vroegere winkel, zijn de verflagen blauwgrijs en okergeel op de balken nog aanwezig en de houten plafonddelen zijn crème geschilderd in tegenstelling tot de houten bruin gekleurde plafonddelen in de rest van de ruimte. De winkelruimte is hierdoor in de vroegere afmeting terug te zien. In de loop van de tijd zijn de vroegere trappen verplaatst of verdwenen. De huidige nieuwe trap sluit aan op een trapdoorgang die in 1913 daar naar toe verplaatst is en aansluit op de buitenentree rechts.

Naast de trap rechts is het oorspronkelijke (voorheen gepleisterde) muurwerk doorgetrokken naar boven. Boven de begane grond aan deze zijde springt de muur naar boven in (van anderhalf steens naar steens) met een andere steenmaat.

**De verdieping* is tot één L-vormige ruimte gemaakt en is ook hier overdekt met een balkenplafond als op de begane grond. De plafondbalk achter (2de vanaf het achterraam) is bijzonder doordat de balk én de twee sleutelstukken uit één stuk zijn gesneden (zgn. 'aangestoken' balkeinden: balk en sleutelstuk vormen één geheel met worteleinde en boomkruinaanzet).

De trap naar de zolderverdieping bevindt zich links achter op de verdiepingsoverloop.

**De zolderverdieping* heeft een hoge sporenkap met spantjukken en dekbalken. Door de hoogte was het mogelijk aan de gevelzijden voor en achter een vlieringvloer aan te brengen op de dekbalken, die aan de voorzijde bereikt wordt door een stammentrap (nieuw). Het middengedeelte is opengelaten. Rechts naast de voorgevel is op de zolder en de vliering de in rode handvormsteen in halfsteens verband opgetrokken -vloer en dakdoorbrekende- schoorsteen te zien, welke buiten nieuw is opgemetseld.

De houten dakjukken, dekbalken, het sporenhout, de schoren, korbelen, koppelhoutjes, nokgording en gordingen zijn voorzien van verschillende soorten lengte en breedte houtverbindingen (o.a. lippen, pen en gat verbinding, toognagels), zij kunnen bij bouwhisto-

risch onderzoek een indicatie zijn voor datering. Hetzelfde geldt voor de gekerfde of gestoken telmerken.

Waardering

Het pand Verdrunkenoord 18 is met interieur van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarden als fraai voorbeeld van een 17de eeuws woonhuis met een 19de eeuwse voorgevel. Het pand heeft een rijk gedecoreerde voorgevel waarschijnlijk opgetrokken in de tijd dat het pand samen met het achterhuis bakkerswinkel en bakkerij werd. De bijzonder bouwhistorische kenmerken en de intacte sporenkap met telmerken maken het pand zeldzaam.

Vanwege de beeldbepalende ligging aan het water van de Verdrunkenoord en als onderdeel van een gave gevelwand is het pand tevens van stedenbouwkundige waarde.

Bijlage: Bouwkundig rapport afdeling Archeologie Alkmaar; 2003-2006-2010

20-1-2003 Tm 29-1-2003

Sjaak Waterlander, R.Roedema, Cor Prins, Nancy Lambregts.

De heer Twaalfhoven, eigenaar van Verdrunkenoord 18/20 is bezig met verwezenlijking van een eigen atelier ruimte in het onlangs aangekochte pand.

Onder de kap, die zo te zien nog in redelijke originele staat verkeert, wordt momenteel gewoond. De begane grond en 1ste verdieping zijn voor dit doel geheel ontdaan van 20ste eeuwse toevoegingen zoals plaatwerk en gips. Het dragende werk bestaat uit vele zware balken die vrij dicht achter elkaar zijn geplaatst. Vooral in het middendeel zijn deze balken zwart geblakerd. Achter de wanden kwamen muren tevoorschijn waarin de geschiedenis van het pand staat beschreven. Aan de noordzijde zijn de locaties te zien waar o.a. de haard, een warmwatervoorziening en de bedstee zich hebben bevonden. Deze bedstee heeft zich bevonden boven een vrij grote proviandkelder.

De kelders.

De eerste fase van de kelder bestaat uit een kelder waarvan de oorspronkelijke diepte (nog) niet is vastgesteld omdat er in een latere tijd een nieuwe vloer en wand is ingezet. Deze "bak" is opgebouwd middels harde gele ijsselsteentjes en bekleed met grote geglazuurde plavuizen met de maatvoering 22.5x22.5x? . Op de wanden zitten enkel twee rijen plavuizen gerekend vanaf de bodem, de rest is bekleed met ijsseltjes en bepleisterd. In het oostdeel van de kelder is nog een origineel stukje muur te zien, waar de binnenbak tegenop is gebouwd. Bij de eerste fase behoort ook het gewelfde plafond van de kelder. Zowel aan de westzijde als aan de oostzijde is de aanzet van het gewelf nog te zien, met dien verstande dat in tegenstelling van de oostelijke de westelijke aanzet niet is bepleisterd. Aan de zuidzijde zat ongeveer in het midden een trapgat, waar onder de latere funderingen nog traptreden zijn te zien. Het uitstekende stukje in de kelder is vermoedelijk ook van een trede! Vermoedelijk is bij een verbouwing tot broodbakkerij aan het eind van de 18de eeuw (hoogstwaarschijnlijk rond 1801) (zie historische gegevens) het gewelf geslecht en aan de zuidzijde een nieuw trapgat gecreëerd.

Het nieuwe trapgat is uitgevoerd met gebogen gemetseld traptreden. Vreemd is wel dat aan de zuidzijde de gewelf aanzet doorloopt tot in het nieuwe trapgat. Hierdoor correspondeert deze niet met de aanzet aan de andere zijde van de kelder. Mogelijk was de eerste kelder in hoekvorm gebouwd en ware er twee of drie kleinere gewelven gecreëerd Voor meer gegevens moeten eerst de vrij zware latere funderingen worden geslecht! Mogelijk later in de 19de eeuw is tussen de twee trapgaten een vrij zware muur gebouwd, waarna enkel het zuidelijke deel nog dienst deed als kelder. Het noordelijke deel werd dichtgegooid. Over de keldermuren heen werd een vrij zware fundering gebouwd en precies boven het noordelijk kelder deel

werd een plavuizenvloer gemetseld. Deze vloer viel op door zijn golvend oppervlak. Aange-
toond werd dat deze wel zo was gebouwd. Mogelijk had dit te maken met de broodbakkerij
activiteiten. Het zuidelijk deel werd pas na 1958 dichtgegooid, gezien de vondst van een le-
peltje met koningin Wilhelmina!

Ten noorden van de kelder was de vuurplaats tevoorschijn gekomen van een haard, die zich
ook in het muurwerk aftekent. Het bestond uit een U-vormige bak waarvan de vloer was be-
kleed met stukken plavuis. Aan de muren zaten nog tegels, voornamelijk witjes met aan de
zijanten nog wat restanten van zgn. "pilaartjes", mangaan beschilderd. Van deze pilaartjes
werd op de gewelfaanzet een stukje teruggevonden. (V3). Op de plaats van het meest zuide-
lijke pilaartje is het stookplaatsje aangetroffen van een warmwater voorziening. In de muur is
nog een afdruk te zien van een ketel en doorvoer van een buis omhoog. Daar waar het pilaar-
tje zat is het weer afgewerkt met pleister.

Het ziet er naar uit dat het pand grootscheeps is verbouwd rond 1800. De kelder werd deels
geslecht en de al bestaande haard werd mogelijk verbouwd voor bakkerij doeleinden.

Aan de zuidzijde en noordzijde van de kelder werden de resten gevonden van een ouder huis.
Mogelijk betreft het hier een achterfundering en binnenhaard(en) met aansluitende leemvloe-
ren. Deze binnenhaard bestaat uit een fundering met aan weerszijde een beroete vloer be-
staande uit plavuis restanten en baksteen brokken. De latere kelder is aan een zijde erdoor
heen gegraven. Aan de zuidzijde was nog een aspot aanwezig, gevuld met as. Opvallend was
dat een leemvloer en over de haard en over de aspot heenliep. De haard(en) en fundering zijn
ooit geslecht en op dezelfde plaats werd een nieuwe muur gebouwd (zie vlak 1). Mogelijk
werd toen de leemvloer aangelegd over de haardplaats heen! Heel opvallend was de grote na-
tuurstenen plaat naast de haard.!!!! Geen idee wat het is. Later vervolg!

Verdronkenoord 18, 21-06-2006

Rob Roedema / Cor Prins

(Getekend: aanvulling bestaande tekening)

De eigenaar heeft flink wat kalk van de oostelijke zijmuur verwijderd waarbij diverse we-
tenswaardigheden tevoorschijn kwamen! Het betreft 5 meter muurwerk vanaf de voorgevel
tot aan het gedeelte wat in 2003 al is opgetekend!

Er bleek een dichtgezette schouwboezem aanwezig. Het bevond zich in het voorhuis. De ga-
ten waar de schouw aan bevestigd waren geweest waren dichtgezet met vrij harde gele stenen.
De muur zelf, anderhalfsteens dik! was opgebouwd met rode stenen met de maatvoering 18.5
x 9.0 x 4.5 cm. (10 lagen 51). Opvallend was dat boven de balkenlaag het muurwerk met één
steens verder omhoog ging! Steenmaat verdieping: rood, 19.0 x 9.5 x 4.0 cm (10 lagen 49cm)
(duidelijk anders dan de begane grond!) Verder viel het op dat de andere zijmuur (westkant)
en achtergevel is opgebouwd met deze zelfde steen dus 19.0 x 9.5 x 4.0 cm. Het lijkt er sterk
op dat het pand in het verleden is verhoogd met een verdieping waarbij de westelijke zijmuur
en achtergevel totaal is vernieuwd! De oostelijke zijgevel is blijven staan! Overigens is er in
de westelijke zijgevel vrijwel geen enkel bouwspoor aanwezig! (is ook ontleisterd)

Op de begane grond lijkt ooit een deuropening te zijn geweest naar het buurpand aan de oost-
kant. Het is dichtgezet met donker rode stenen met de maatvoering: 23.0 x 11.0 x 4.5 cm.

Onder de vloerdelen is de 5 cm ruimte boven het muurwerk dichtgezet met wat lijkt op resten
van daktegels. Op de locatie van de huidige trap zijn dichtgezette balkgaten te zien en opgete-
kend.

(8-6-2010)

Informatie

De eigenaar van het pand Verdronkenoord 18/20 is momenteel bezig met de grootscheepse renovatie van het desbetreffende pand. In etappes word deze verbouwing uitgevoerd waarvoor medewerkers van de afdeling monumentenzorg en Archeologie in fases de diverse archeologische en bouwhistorische ontdekkingen die dan worden gedaan kunnen vastleggen. Van dit pand is bekend dat het tot in de jaren 60/70 van de 20ste eeuw als broodbakkerij dienst heeft gedaan.

Daar waar vloeren zijn verwijderd en wanden ontdaan van hun (gipsen) bekleding zijn door de dienst Monumentenzorg en Archeologie de nodige ontdekkingen c.q. wetenswaardigheden op papier vastgelegd en gefotografeerd. Het pand is uitgerust met zware eikenhouten balken die dicht op elkaar in de muur zijn gehangen. Deze zware vloer is waarschijnlijk aangelegd met het oog op opslag van goederen die zijn gerelateerd aan de functie van het pand, namelijk bakkerij of nog vroeger beeldhouwerij. Het middendeel van de begane grond bleek aan zowel de muren als het plafond te zijn aangeslagen met een zwarte roetlaag. Blijkbaar is hier eeuwen lang ten behoeve van de broodbakkerij een open vuur aanwezig geweest. Een forse van origine 17de eeuwse kelder was in eerste instantie uitgevoerd met een gemetseld gewelf, dat na diverse gefaseerde verbouwingen en een verkleining gereduceerd is tot een bedstee keldertje. Naast de kelder waren de restanten nog zichtbaar van de stookplaats. Het linkerdeel bestond uit een forse stookplaats met deels wit geglazuurde tegeltjes nog aan de wand. De tegelwand was aan de zijkanten afgewerkt met zgn. “pilaartjes”, een verticale rij mangaan tegels met een doorlopende voorstelling van druivenranken met engeltjes en vogels. Pal naast de stookplaat werd het stookplaatsje aangetroffen van een vermoedelijke warmwater voorziening. Aan de muur kon nog worden gezien waar een ketel moest hebben gezeten en de afdruk van een leiding die omhoog liep naar de eerste verdieping!

Naast de kelder en haard werden de restanten gevonden van een voorloper van het bestaande pand. Zo werden er funderingen van een haard en aansluitende leemvloeren gevonden van een pand uit de 16de of mogelijk 15de eeuw!

Aangezien de verbouwing nog even zal duren zal het onderzoek nog enige tijd gefaseerd doorgaan!

Rob Roedema

